Ätstörningsvård

Ätstörningar kan drabba människor i alla åldrar, från små barn till vuxna. I Sverige beräknas drygt 200 000 personer leva med en ätstörning, men mörkertalet bedöms vara stort. För sjukdomen skiljer sig både symtom och sjukdomsförlopp åt mellan individer. Det är viktigt att förstå att en ätstörning inte handlar om hur någon ser ut eller vad de väger. I grunden handlar det om svåra känslor och tankar kopplade till mat, kroppen och ätandet.

Anorexi är den mest välkända formen av ätstörning, men i själva verket är det fler som drabbas av andra typer såsom bulimi, hetsätningsstörning och ARFID, som står för Avoidant/Restrictive Food Intake Disorder och innebär att man lider av en undvikande och restriktiv ätstörning. Dessa tillstånd innebär också stort lidande och kan leda till allvarliga konsekvenser för hälsan.

Trots det är det fortfarande många som inte får den vård och det stöd som de behöver.

- Öka mångfalden av vårdgivare inom ätstörningsvården för att minska köerna.
- I ett första steg direktupphandla ätstörningsvård med inriktning på barn och unga för att öka tillgängligheten och därefter införa ett vårdval inom området.
- Genomföra en oberoende och jämförande studie av behandlingsmetoderna inom ätstörningsvården för att tydliggöra kunskapsläget

Vad har hänt med ätstörningsvården i Region Stockholm?

Ätstörningsvård kan bedrivas som öppenvård och slutenvård och i Stockholm har det tidigare funnits två utförare att välja mellan. Stockholms centrum för ätstörningar (SCÄ) som är regionens egenregiverksamhet och de privatdrivna Mandometerklinikerna (Mando) som har varit upphandlad genom lagen om offentlig upphandling (LOU).

Den 20 juni 2023 beslutade de styrande partierna Socialdemokraterna, Centerpartiet och Miljöpartiet, med stöd av Vänsterpartiet, att all ätstörningsvård skulle bedrivas i egenregi på SCÄ. Det innebar att avtalet med Mandometerklinikerna, som gett patienter möjlighet att välja vårdgivare, avslutades den 30 november 2024.

Den 14 februari 2024 fick SCÄ i uppdrag att bereda plats för de patienter som då vårdades på Mando. Tilläggsbeställningen innebar att SCÄ på kort tid kraftigt förväntades utöka sin verksamhet. Patientantalet skulle öka med 50 procent och antalet slutenvårdsplatser skulle fördubblas.

Patienter och anhöriga har vittnat om att övergången från Mando till SCÄ har varit allt annat än smidig. Patienter som har fått vänta för länge på att påbörja vården hos SCÄ, vilket har resulterat i kraftigt försämrat mående.

Vad vill Liberalerna?

Liberalernas hållning i frågan har varit och är att värna god tillgänglighet för patienterna och deras möjlighet att välja utförare, eftersom SCÄ kan passa bäst för vissa medan Mando är det bästa alternativet för andra. Liberalerna motsatte sig beslutet om att omorganisera ätstörningsvården och har vid flera tillfällen lyft oro kring kapaciteten hos SCÄ att ta emot Stockholms samtliga ätstörningspatienter.

När omorganiseringen var ett faktum krävde bland andra Liberalerna att en detaljerad handlingsplan skulle tas fram för hur övertagandet av patienter skulle ske på ett så bra sätt som möjligt för patienterna.

Liberalerna vill öka mångfalden av vårdgivare och följaktligen minska köerna inom ätstörningsvården. För att att förbättra tillgängligheten har Liberalerna föreslagit att, i ett första steg, direktupphandla ätstörningsvård med inriktning på barn och unga, för att sedan införa ett vårdval på området. Liberalerna har även föreslagit att en oberoende och jämförande studie görs mellan behandlingsmetoderna inom ätstörningsvården i syfte att tydliggöra kunskapsläget. Inget av Liberalernas förslag har dock fått gehör av vänsterstyret under mandatperioden.

Sveriges första nationella riktlinjer för ätstörningsvård

I maj 2024 presenterade Socialstyrelsen Sveriges första nationella riktlinjer för ätstörningsvården. Syftet är att förbättra tillgången till behandling och öka kunskapen i hela hälso- och sjukvården. Riktlinjerna innehåller 38 rekommendationer som bland annat betonar vikten av individanpassad vård, fler behandlingsalternativ och ett tydligare ansvar mellan vårdnivåer. Det ska bli lättare att upptäcka ätstörningar som hetsätningsstörning och ARFID tidigt, även inom vårdcentraler och elevhälsa. Socialstyrelsen lyfter också behovet av fler psykologiska behandlingsformer och bättre övergång mellan barn- och vuxenvården.

Behöver du råd och stöd, läs mer om ätstörningar på 1177.

Publicerad: 3 juli 2025